Openbaar Zaaknummer: Z/24/260087

Informatienota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Analyse bestand bijstand, IOAW, IOA en Bbz 2024

Collegedatum: 8 oktober 2024

Kernboodschap
De analyse geeft inzicht in het volume van het aantal uitkeringsgerechtigden, de bestandsopbouw, de ontwikkelingen m.b.t. de taakstelling huisvesting, de WW en de financiële gevolgen. De cijfers in de analyse zijn actueel. De peildatum in de analyse is 1 juli 2024.
De voornaamste conclusies zijn:

a. In navolging van de landelijke trend is na een periode van groei in de jaren 2015 en 2016 in Wijchen een daling van het totale volume ingezet. Vanaf 2021 stabiliseerde het totale bijstandsvolume. Nu zien we vanaf 2023 een lichte groei van het totale bijstandsvolume.
b. De uitstroom naar werk blijft zorgelijk. De vergrijzing en de uitkeringsduur zijn zorgpunten. Een steeds groter wordende groep mensen – waaronder jongeren en statushouders - staat vanwege groei op afstand van de arbeidsmarkt.
c. Verhoudingsgewijs is het percentage Nederlanders met een bijstandsuitkering gedaald en mensen met een andere nationaliteit gestegen.
d. Vanwege het opschuiven van de AOW gerechtigde leeftijd nemen de leeftijd en de duur van de uitkeringen toe.
e. De grootste uitstroom is mogelijk te realiseren bij mensen met een niet-Nederlandse nationaliteit in de bijstand. Het grootste deel van deze groep mensen zit in de leeftijdscategorie 22-39 jaar.

De informatie uit de analyse gebruiken we voor het opstellen van de begroting 2025 en het beleid m.b.t. de nieuwe Participatiewet die naar verluid per 1 juli 2025 (of later) van kracht wordt.

Eerdere besluiten

Datum	**Korte omschrijving eerder genomen besluit (vermeld zo mogelijk het zaaknummer/documentnummer)**
n.v.t.	n.v.t.

Toelichting
De analyse 2024 (bijstand, Bbz, IOAW en IOAZ) gaat in op het feitelijke bestand. Daarbij hebben wij een vergelijking gemaakt met de voorgaande maanden en jaren. Een aantal thema's lichten wij er specifiek uit: volume, in- en uitstroom, bestandsopbouw, nationaliteiten en de financiële ontwikkelingen m.b.t. de wet BUIG.

In deze analyse gaan wij in op de specifiek Wijchense situatie. Op grond van de resultaten in de analyse trekken we een aantal conclusies:

a. In navolging van de landelijke trend is na een periode van groei in Wijchen eerst een daling vervolgens stabilisatie en thans een lichte groei van het totale volume bijstand en IOA waarneembaar. Gelet op de berichten van het CPB verwachten we een in 2024 inderdaad een (lichte) stijging van het volume.

CBS-cijfers laten bovendien zien dat het aantal bijstandsuitkeringen na een aantal jaar neerwaartse trend weer iets in de lift zit. Vooral jongeren zijn weer vaker op de Participatiewet aangewezen.

b. De uitstroom naar werk blijft zorgelijk. De vergrijzing en de uitkeringsduur zijn zorgpunten. Ook het WerkBedrijf ziet deze ontwikkeling. Een steeds grotere groep mensen waaronder ook jongeren en statushouders heeft een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt. De vergrijzing van het bestand is duidelijk aanwezig. Veruit het merendeel van het aantal mensen staat op een (enorme) afstand van de arbeidsmarkt. Landelijk en in onze regio is er een mismatch gaande tussen vraag en aanbod van arbeid. Werkzoekenden in de bijstand passen vaak niet op de beschikbare banen. Zij missen de nodige ervaring, opleiding of andere vaardigheden.

c. Wij weten uit ervaring dat de economische gevolgen zich op een later moment vertalen in een stijging of daling van het aantal mensen in de bijstand. Eerst zullen mensen die nieuw zijn op de arbeidsmarkt en mensen uit bijvoorbeeld de WW een baan vinden. Daarna volgen pas de mensen met een bijstandsuitkering. Gelet op de samenstelling van het bestand (leeftijd/duur uitkering/ nationaliteit) verwachten we echter geen noemenswaardige terugloop van het aantal mensen wat afhankelijk is van een bijstandsuitkering.

d. Het gemiddeld aantal huishoudens in Wijchen wat afhankelijk is van een bijstandsuitkering ligt al geruime tijd lager dan het gemiddelde in Nederland (3,9% ten opzichte van 4,7%).

e. De instroom in de bijstand heeft voornamelijk te maken met de komst van statushouders, verhuizingen naar de gemeente Wijchen, einde WW of het niet meer hebben van werk, echtscheiding en het niet afronden van de (middelbare) schoolopleiding.

f. Het aantal jongeren (18-27 jaar) in de bijstand blijft zorgelijk. Het niet meer hebben van (flex) werk, mentale klachten of een niet afgemaakte opleiding zijn daarvan de oorzaak. Ook de lange duur van het bijstandsafhankelijk zijn van deze groep blijft zorgelijk.

g. De Nederlandse bijstandsgerechtigden behoren grotendeels tot de oudere populatie die op grote afstand staan van de arbeidsmarkt. Mogelijk zit er meer uitstroompotentieel bij de andere nationaliteiten. Het grootste deel daarvan zit in de leeftijdsklassen 22-39 jaar.

De verwachting is dat de nieuwe Participatiewet per 1 juli 2025 van kracht wordt. De parlementaire behandeling van de wet moet evenwel nog plaatsvinden.

Communicatie
De analyse brengen wij ter kennisname aan de Adviesraad Sociaal Domein.

Uitvoering of Vervolgstappen
Deze analyse dient als aanvulling op de maandelijkse cijfers in de managementrapportages. De uitkomsten ervan gebruiken we voor het formuleren van beleid en voor de doorrekening van de financiële uitkomsten (jaareindeverwachting BUIG 2024 en de begroting 2025).

De analyse vraagt om een verdere verdieping van de cijfers. Dit om te beoordelen of het huidige beleid nog voldoende aansluit bij de uitkomsten en de gedane constateringen in deze analyse.

Geheimhouding:
Niet van toepassing.